

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3003/2022. (I. 13.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló jogügyletek feltárásáról és megakadályozásáról szóló 2014. évi VII. törvény 1. § (2) bekezdése, 2. § (1)–(2) bekezdése, 5. § (1) bekezdése és 6. § (6) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (dr. Czeglédy Csaba ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz, melyben a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló jogügyletek feltárásáról és megakadályozásáról szóló 2014. évi VII. törvény (a továbbiakban: Törvény) alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték. Alkotmányjogi panaszuk kiegészítésében a Törvény 1. § (2) bekezdése, 2. § (1) és (2) bekezdése, 5. § (1) bekezdése, valamint 6. § (6) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték.
- [2] 2. Az indítványozók, a perben érintett termőföldek tulajdonostársai, a bírósági eljárás felperesei, összesen 13 ingatlanjukat két adásvételi szerződéssel (a sérelmezett Törvény hatálybalépését megelőzően, 2006. augusztus 14-én és 2007. október 1-jén) eladták a per I. rendű alperesének. Az indítványozók szerint az I. rendű alperesnek ténylegesen nem volt valós tulajdonszerzési szándéka a szerződéssel érintett ingatlanok tekintetében, azokat a szerződéskötések idején hatályban lévő, a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (a továbbiakban: Tftv.) 6. § (1) bekezdését és 7. § (1) bekezdését kijátszva egy, a szerződéskötéskor is jelen lévő külföldi állampolgár, a per III. rendű alperese kívánta megszerezni. Az I. rendű alperes és a III. rendű alperes kölcsönszerződéseket, továbbá a kölcsönök visszafizetésének biztosítására zálogszerződéseket kötöttek, amelyek alapján a földhivatal az ingatlanok tulajdoni lapjaira zálogjogot jegyzett be. Az ingatlanokat az I. rendű alperes később eladta a II. rendű alperesnek. E körülményekre tekintettel az indítványozók bírósági úton kérték az adásvételi szerződések érvénytelenségének kimondását, a szerződéskötés előtti helyzet visszaállítását, alperes tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásból való törlését és indítványozók tulajdonjogának visszajegyzését. Az indítványozók ennek érdekében hivatkoztak a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 200. § (2) bekezdésére, a 234. § (1) bekezdésére és a 237. § (1) bekezdésére, valamint az 1/2010. (VI. 28.) PK véleményre és a 3/2010. (XII. 06.) PK véleményre.
- [3] 3. Az indítványozók a szerződések érvénytelenségét állították jogszabályba ütközés, jogszabály megkerülése, jóerkölcsbe ütközés és színleltetés miatt. A peres eljárás során az eljáró bíróság hívta fel a felek figyelmét a Törvényre. Az indítványozók ezt követően bejelentették, hogy az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezik a Törvény egyes rendelkezéseinek alaptörvény-ellenessége miatt. Az első fokon eljáró Zalaegerszegi Törvényszék az indítványozók alkotmánybírósági eljárást kezdeményező indítványát elutasította, a pert pedig megszüntette a Törvény 2. § (1) bekezdésére hivatkozással a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 157. § a) pontja és 130. § (1) bekezdés f) és g) pontja alapján tekintettel arra, hogy a jogügylet semmisségéből eredő követelés bírósági úton nem érvényesíthető. Az indítványozók a pert megszüntető végzéssel szemben fellebbezéssel éltek. A másodfokon eljáró Pécsi Ítéltábla az elsőfokú végzést helybenhagyta, és megállapította, hogy az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor a Törvény 2. § (1) bekezdése alapján a pert megszüntette tekintettel arra, hogy ilyen pert a Törvény alapján kizárólag az ügyész indíthat.

- [4] 3. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozók álláspontja szerint a Törvény sérelmezett rendelkezései, így 1. § (2) bekezdése, 2. § (1) és (2) bekezdése, 5. § (1) bekezdése, valamint 6. § (6) bekezdése ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, az E) cikk (2) és (3) bekezdésével, a Q) cikk (2) és (3) bekezdésével, a II. cikkel, a XIII. cikkel, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével.
- [5] Az indítványozóknak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése tekintetében képviselt álláspontja szerint a Törvény sérelmezett rendelkezései sértik mind a visszaható hatály tilalmát, mind a felkészülési idő követelményét. Az indítványozók a visszaható hatály tilalmát abban látják sérülni, hogy a Törvény új jogszabályi környezetet teremtett, új anyagi jogszabályt hozott létre, új kötelezettséget hozott létre visszamenőleges hatállyal. Az indítványozók álláspontja szerint a Törvény 1. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés – amely 30 napos határidőt biztosít a feleknek arra, hogy az érintett jogügylet jogellenességét szüntessék meg a jogviszony jogszerű rendezése útján – alaptörvény-ellenes, mivel rendkívül rövid határidőt biztosít.
- [6] Az indítványozók előadták, hogy a Törvény 5. § (1) bekezdésében írt állam javára marasztalás lehetősége alaptörvény-ellenes, sérti az Alaptörvény XIII. cikkét, mivel nincsen olyan kényszerítő ok, amely a tulajdon korlátozását elkerülhetetlenné teszi, és a tulajdonhoz való joggal nem áll szemben más alkotmányos jog, amely a korlátozást szükségessé tenné.
- [7] A Törvény 2. § (1) bekezdése sérti a bírósághoz fordulás jogát mint a XXVIII. cikk (1) bekezdés szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részelemét, mivel az a Törvény 1. §-a szerinti jogügyletek semmisségéből eredő követelés bírósági úton való érvényesítését kizárja. Az indítványozók álláspontja szerint nincs olyan kényszerítő állami érdek, amely alapján e rendelkezés alkotmányossága egyáltalán mérlegelhető lenne.
- [8] A Törvény 6. § (6) bekezdésében foglalt rendelkezés, amely kizárja a perújítás lehetőségét, az indítványozók szerint a XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog sérelmét okozza.
- [9] Az indítványozók a II. cikk sérelme tekintetében idézik az 59/1993. (XI. 29.) AB határozatot. Eszerint az önrendelkezési jog az emberi méltósághoz való jog tartalmi eleme. Az indítványozók szerint a Törvény elvonja önrendelkezés jogukat abban a tekintetben, hogy az érintett személy a jogvitáját a bíróság elé vigye vagy sem.
- [10] Az indítványozók az Alaptörvény E) cikk (2) és (3) bekezdéseivel, valamint a Q) cikk (2) és (3) bekezdéseivel kapcsolatban nem adnak konkrét indokolást. Ehhez kapcsolódva azonban hivatkoznak az Alapjogi Charta 17. és 47. cikkeire, illetve az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikkére.

II.

- [11] 1. Az Alaptörvény alkotmányjogi panaszban felhívott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„E) cikk (2) Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja.

(3) Az Európai Unió joga – a (2) bekezdés keretei között – megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt.”

„Q) cikk (2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.

(3) Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[12] 2. A Törvény alkotmányjogi panasszal érintett rendelkezései:

„1. § (2) E törvényt a hatálybalépését megelőzően létrejött, (1) bekezdés szerinti jogügyletekre is alkalmazni kell, ha a jogügylet jogellenességét – jogviszonyuk jogszerű rendezése útján – e törvény hatálybalépését követő 30 napon belül nem szüntették meg.”

„2. § (1) Az 1. § szerinti jogügylet semmisségéből eredő követelés, ideértve a nyújtott szolgáltatás visszatérítésére irányuló követelést is, bírósági úton nem érvényesíthető.

(2) Az (1) bekezdést az 1. § szerinti jogügyletkezeléshez kapcsolódó szerződést biztosító mellékkötelezettségből, valamint az ilyen jogügylet teljesülését elősegítő vagy biztosító más jogügyletből eredő követelésre is alkalmazni kell.”

„5. § (1) Az ügyész az 1. § szerinti jogügylet semmisségének megállapítása iránt indított perben indítványozza, hogy a bíróság a jogügylettel érintett termőföld tulajdonjogát az állam javára ítélje meg, ha megállapítható, hogy a jogügylet a termőföld tulajdonjogának megszerzését korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányult, a termőföldet annak tulajdonosa a rendelkezési jogának fentartása nélkül a tulajdonjogot szerezni kívánó fél birtokába bocsátotta, és az ezért kapott ellenszolgáltatás fejében tulajdonosi jogainak gyakorlásáról a tulajdonjogot szerezni kívánó fél javára véglegesen lemondott.”

„6. § (6) Az ítélet ellen perújításnak nincs helye.”

III.

[13] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.

[14] Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt megvizsgálta, teljesültek-e az indítvány befogadhatóságának az Abtv.-ben meghatározott feltételei. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

[15] Az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett, mivel az indítványozók a jogerős bírósági döntést, a Pécsi Ítéltábla Pkf.IV.25.266/2016/3. számú végzését 2016. július 25-én vették át, az alkotmányjogi panaszt pedig az 59. napon, 2016. szeptember 22-én adták postára. Az indítványozók jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették. Az indítvány részben megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem feltételeinek, mivel az indítványozók alkotmányjogi panaszukban megjelölték az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozók jogosultságát megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [a B) cikk (1) bekezdése, az E) cikk (2) és (3) bekezdései, a Q) cikk (2) és (3) bekezdései, a II. cikk, a XIII. cikk, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései], az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezést, a Törvény 1. § (2) bekezdését, 2. § (1)–(2) bekezdéseit, 5. § (1) bekezdését, valamint 6. § (6) bekezdését, továbbá az alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, valamint kifejezett kérelmet a jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére. Az indítványozók jogosultsága és érintettsége egyértelmű, mivel saját egyedi ügyükkel összefüggésben terjesztették elő alkotmányjogi panaszukat. Az indítványozók jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették.

[16] Az alkotmányjogi panaszt az indítványozók részben az ügyükben folytatott bírósági eljárásban alkalmazott jogszabályi rendelkezésekkel szemben nyújtották be.

- [17] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban hivatkoztak az Alaptörvény az E cikk (2)–(3) bekezdései és a Q) cikk (2)–(3) bekezdései sérelmére. Az E cikk (2)–(3) bekezdései Magyarországnak az Európai Unió tagsággal összefüggő kötelezettségeit szabályozzák, a Q) cikk (2)–(3) bekezdései pedig a nemzetközi jog és a magyar jog összhangja megteremtésének kötelezettségét, illetve a nemzetközi jog általánosan elismert szabályainak kötelező erejét, és a más nemzetközi jogi jogforrások kihirdetésére vonatkozó szabályt tartalmazza. E cikkekre ezért önmagukban, további részletezés, vagy Alaptörvényben biztosított joggal fennálló kapcsolat, összefüggés bemutatása nélkül alkotmányjogi panasz nem alapítható {3140/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [17]–[18]}.
- [18] Az Alaptörvény II. cikke tekintetében az indítványozók nem adták értékelhető indokolását az alapjogi sérelemnek.
- [19] A XIII. cikkel, a tulajdonhoz való joggal kapcsolatban az indítványozók által előadott indokolás nem a panasz tárgyává tett egyedi ügyre vonatkozik, nem érinti az indítványozók Alaptörvényben biztosított jogát. Az alapul fekvő ügyben a bíróságok nem alkalmazták a Törvény 5. § (1) bekezdésének indítványozók által, a tulajdonhoz való joggal kapcsolatban sérelmezett azon rendelkezését, amely szerint az ügyész a jogügylet semmisségének megállapítása iránt indított perben azt indítványozza, hogy a bíróság a jogügylettel érintett termőföld tulajdonjogát az állam javára ítélje meg. Egyébként az alapügyben az indítványozók tulajdona nincs érintve, hiszen az ügyben szereplő termőföldet 2006-ban és 2007-ben eladták.
- [20] A XXVIII. cikk (7) bekezdése tekintetében az indítványozók a Törvény egy olyan rendelkezésével [6. § (6)] kapcsolatban fogalmazták meg sérelmeiket, amely rendelkezés ügyükben nem került alkalmazásra, sem az első-, sem a másodfokon eljáró bíróság nem hivatkozott e rendelkezésre. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jog a rendes jogorvoslatokra vonatkozik. Tárgyát tekintve a bírói, illetőleg hatósági döntésekre terjed ki, tartalma szerint pedig az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét jelenti {összefoglalóan: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [60]}. Az indítványozók által sérelmezett rendelkezése a Törvénynek azonban a perújítás kizárását tartalmazza. Tekintettel arra, hogy a perújítás nem rendes jogorvoslat, így az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jog nem vonatkoztatható e rendelkezésre.
- [21] 2. Az Alkotmánybíróság tanácsa 2017. június 13-i tanácsülésén megállapította, hogy az indítvány a befogadási feltételeknek megfelel, ezért azt befogadta. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így bármelyik kimerítése önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását, jelen ügy befogadását azonban mindkét szempont alátámasztotta.
- [22] A panasz azt az egyedi ügyön túlmutató alkotmányjogi jelentőségű kérdést veti fel, hogy a Törvény 1. § (2) bekezdésében foglaltak sértik-e a jogbiztonság elvét a felkészülési idő és a visszaható hatályú jogalkotás vonatkozásában, valamint a Törvény 2. § (1) és (2) bekezdései összeegyeztethetők-e a bírósághoz fordulás jogával mint a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik elemével.

IV.

- [23] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [24] 1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, mely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás tilalma és a felkészülési idő hiánya esetén lehet alapítani {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]}. Az indítványozók alkotmányjogi panaszuk a fentiek szerint megjelölt mindkét kivételes eset tekintetében tartalmaz indokolást, és fogalmaz meg sérelmeket. Erre tekintettel az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben nincs elvi akadálya a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenessége vizsgálatának.
- [25] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogbiztonság elve megköveteli, hogy a jogalanyoknak meglegyen a tényleges lehetőségük arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani, ennek érdekében a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely magatartást visszamenőleges hatállyal ne minősítsenek jogellenesnek {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [71]}. Ugyanakkor önmagában az, hogy a jogalanyok másként cselekedtek volna, ha előre láthatták volna,

hogy egy jogszabály miként módosul, nem ad módot a jogbiztonság címén az alaptörvény-ellenesség megállapítására. A visszaható hatályú jogalkotás tilalmának ilyen kiterjesztő értelmezése alkotmányjogi alapokon nem indokolható {3061/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [12]}.

- [26] A visszamenőleges hatály tilalmának és a felkészülési idő hiányának kérdése is a Törvény 1. § (2) bekezdése tekintetében értelmezhető. Eszerint a Törvény rendelkezéseit kell alkalmazni a Törvény hatálybalépését megelőzően létrejött, a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződésekre, illetve szerződési kikötésekre, az azokhoz kapcsolódó más jogügyletekre, ha a jogügyletek jogellenességét – a jogviszony jogszerű rendezése útján – a Törvény hatálybalépését követő 30 napon belül nem szüntették meg.
- [27] 2. A Törvény 1. §-ához fűzött jogalkotói indoklás utal a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdésének rendelkezésére, amely szerint a jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely megatartást jogellenessé. A jogalkotói indoklás ugyancsak utal az Alkotmánybíróság visszaható hatályú jogalkotással összefüggő gyakorlatára is. Erre tekintettel került a Törvény szövegébe, annak 1. § (2) bekezdésébe az a lehetőség, hogy a felek a Törvény hatálybalépését követő 30 napon belül helyreállíthatták a jogszerű állapotot, és a Törvény rendelkezései csak e 30 napos időszakot követően alkalmazandók a Törvény hatálybalépése előtt megkötött jogügyletekre is.
- [28] Szükséges annak figyelembevétele, hogy a jogalkotó a Törvény megalkotásával az ún. zsebszerződések feleit a korábbinál hátrányosabb helyzetbe hozta, ami egyébként a jogalkotó kifejezett célja is volt. A tulajdonszerzési korlátozásba ütköző szerződéseket a Tftv. 9. § (1) bekezdése is semmisnek mondta ki. A Törvény jelentős változtatása az, hogy míg a Tftv. 9. § (2) bekezdése szerint: „Termőföld tulajdonjogára vonatkozó szerződés vagy szerződési kikötés semmisségének megállapítása iránt az ügyész pert indíthat,” a Törvény 5. § (1) bekezdése szerint ilyen per indítására közrendvédelmi feladatkörében az ügyész jogosult, és a Törvény 2. § (1) bekezdése szerint a Törvény hatálya alá tartozó jogügyletek semmisségéből eredő követelések bírósági úton nem érvényesíthetők.
- [29] 2.1. Az Alkotmánybíróság korábban rögzítette, hogy az *ad malam partem* visszaható hatály tilalma elsősorban a normaalkotással szemben megfogalmazott elvárás, hiszen a jogbiztonság elvéből vezethető le a visszaható hatályú jogalkotás tilalma is, amelynek magját a jogalkotási törvényben is megfogalmazott azon tilalom adja, mely szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [106]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [15]}. Az Alkotmánybíróság megállapította azonban azt is, hogy alaptörvény-ellenesség nemcsak a jogalkotással, hanem a visszaható hatályú szabályalkalmazással összefüggésben is felvethető, ha a jogviszony vagy a jogvita létrejöttékor még nem létező – vagy nem hatályos – előírás alapján bírálnak el egy ügyet {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [30] A visszamenőleges hatály tilalma szempontjából az elvégzett eljárási cselekmény időpontja a meghatározó {3060/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [19]}. Ebben az esetben az első releváns eljárási cselekmény a 2015. augusztus 19. napján benyújtott keresetlevélre a Zalaegerszegi Törvényszéken megindított pert lezáró, 2016. február 3-án kelt permegszüntető végzése. Mind a keresetlevél benyújtása, mind a per megszüntetése a Törvény 2014. március 13-i hatálybalépését követően történt meg. Megjegyzendő, hogy a Tftv. 9. §-a már annak hatálybalépésétől, 1994. július 27-től kimondja a tulajdonszerzési korlátozásba ütköző szerződések semmisségét, amely rendelkezés az ügyben érintett szerződés megkötésekor 2006. augusztus 14. és 2007. október 1. napján is hatályban volt.
- [31] Tehát a jogalkotó nem határozta meg újabb szerződések vagy szerződési kikötések semmisségét arra tekintettel, hogy azok a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányulnak. A Törvény e tekintetben a Tftv. rendelkezésein alapul, azokat részletezi tovább. A termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződések, illetve szerződési kikötések semmissége nem új szabály, az ezt kimondó – előbb említett – jogszabályi rendelkezés hatályban volt az indítvánnyal érintett szerződések megkötésekor, a Törvény hatálybalépésekor, a keresetlevél benyújtásakor és bírósági eljárások során is.
- [32] A Törvény 1. §-a szerinti semmis jogügyletekkel kapcsolatos igényérvényesítés tekintetében azonban a jogalkotó új szabályt alkotott. A Törvény 2. §-a értelmében az 1. § szerinti jogügylet semmisségéből eredő követelés,

ideértve a nyújtott szolgáltatás visszatérítésére irányuló követelést is, bírósági úton nem érvényesíthető. Ugyanez vonatkozik az 1. § szerinti jogügylethez kapcsolódó szerződést biztosító mellékkötelezettségből, valamint az ilyen jogügylet teljesülését elősegítő vagy biztosító más jogügyletből eredő követelésekre is.

- [33] A fentiekből látható, hogy a Törvény a kihirdetését megelőző időre nézve nem állapított meg kötelezettséget, illetőleg magatartást visszamenőleges hatállyal nem minősített jogellenesnek. A támadott jogszabályi rendelkezés visszamenőleges hatályúként nem értelmezhető, mivel a meglévő jogviszonyokat a jövőre nézve módosítja. Az új törvényi rendelkezés, amelyet a bíróságok alkalmaztak – bár korábban keletkezett jogviszonyokba ágyaz be újabb kötelezettségelemet – valójában a jövőre szól.
- [34] Az érintett jogalanyoknak lehetősége volt arra, hogy magatartásukat az előírásokhoz igazítsák. Egyrészt az érintetteknek kötelezettsége lett volna a jogszerű állapot megtartása, illetve a jogszerű állapot visszaállításának megkísérlése a Törvény rendelkezéseitől függetlenül is. Másrészt a Törvény a hatálybalépését követően 30 napot biztosított arra, hogy az érintettek a hatálybalépést megelőzően létrehozott jogviszonyokból eredő követeléseiket a korábbi szabályoknak megfelelően, bírói úton érvényesítsék. Ezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésén alapuló visszaható hatály tilalma nem sérült.
- [35] 2.2. A felkészülési idő kérdésében érdemben vizsgálendő az, hogy a Törvény által biztosított 30 napos határidő elegendő-e a jogszerű állapot helyreállítására.
- [36] Az Alkotmánybíróság működésének kezdete óta a jogállamiság, illetve a jogbiztonság szerves részeként tekintett a kellő felkészülési idő követelményére. Az Alkotmánybíróság a 28/1992. (IV. 30.) AB határozatában összegezte a kellő felkészülési idő értelmezésének legfőbb kritériumait. A határozat szerint: „A demokratikus jogállam [...] – sok egyéb mellett – abban is különbözik a diktatúrától, hogy [...] garanciákkal megteremti annak a reális lehetőségét, hogy a jogalanyok valóban megismerhessék a reájuk irányadó jogszabályi rendelkezéseket s módjukban álljon magatartásukat azokhoz igazítani. [...] [a] jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a) a jogszabály szövegének megszerzésére [...] és áttanulmányozására; b) a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez; c) a jogszabállyal érintett személyek és szervek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire.” (ABH 1992, 156–157) Az Alkotmánybíróság ezen kritériumokat újfent rögzítette az Alaptörvény Negyedik módosítását követően is, többek között a 34/2014. (XI. 14.) AB határozatban (Indokolás [58]).
- [37] Az Alkotmánybíróság a 32/2015. (XI. 19.) AB határozatban foglalta össze a felkészülési idővel kapcsolatos alkotmányossági szempontokat: „Az Alkotmánybíróság gyakorlatát [...] összegezve: a kellő felkészülési idő követelményének való megfelelés vizsgálata minden esetben az adott körülmények – a jogszabály kihirdetése és hatálybalépése, vagy a szabályozás normatív tartalmának kifejtése között eltelt idő, a szabályozás új kötelezettséget előíró vagy többletkötelezettséget megállapító jellege – figyelembevételével történik. Alaptörvény-ellenesség megállapításának pedig akkor van helye, ha az előbbiekre tekintettel a felkészülési idő oly mértékben rövid, hogy az új szabályozáshoz való alkalmazkodás rendkívüli nehézségekkel járna, lehetetlen, vagy felkészülési idő egyáltalán nincs biztosítva.” {32/2015. (XI. 19.) AB határozat, Indokolás [58]}
- [38] Az Alkotmánybíróság rámutat arra is, hogy annak vizsgálatát, hogy a felkészülési idő megfelelő-e, illetve, hogy sérti-e a jogbiztonság követelményét, a szabályozás tartalmi változásaira figyelemmel kell elvégeznie. Az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozza, hogy az alkotmányellenesség csak a jogszabály alkalmazására való felkészülést szolgáló időtartam kirívó, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő elmaradása, illetőleg hiánya miatt állapítható meg {összefoglalóan: 6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [233]–[238], [241]}.
- [39] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a Törvény mikor lépett hatályba, rendelkezései mikortól alkalmazhatók, pontosan milyen tartalmat hordoznak, és ezek kapcsán elegendő volt-e a jogszabály megismerésére, alkalmazására való felkészülési idő.
- [40] A Törvény 1. § (2) bekezdése 2014. március 13-án lépett hatályba. Eszerint a törvényt azokra a jogügyletekre is alkalmazni kell, amelyek a) a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződések, illetve szerződési kikötések, azokhoz kapcsolódó más jogügyletekre és az ezekkel kapcsolatos eljárások, b) a törvény hatálybalépését megelőzően jöttek létre és c) jogellenességét a törvény hatálybalépését követő 30 napon belül nem szüntették meg.
- [41] A Törvény 30 napot adott arra, hogy a semmis szerződések, illetve szerződési kikötések, valamint az ezekhez kapcsoló jogügyletek és eljárások jogellenességét az érintettek megszüntessék. A Törvény érintett rendelkezésének újdonsága nem abban áll, hogy a semmis jogügyletek körét határozta volna meg a korábbiakhoz képest eltérően, hiszen a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezé-

sek kijátszására irányuló szerződések vagy szerződési rendelkezések a Tftv. alapján is semmisek voltak. E tekintetben a jogalkotó új kötelezettséget nem állapított meg, azonban egy korábban is fennálló kötelezettséget megerősített.

- [42] A Törvény más rendelkezései kimondják, hogy a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződések, illetve szerződési kikötések, azokhoz kapcsolódó más jogügyletek semmisségéből eredő követelések bírósági úton nem érvényesíthetők. A Törvény újdonsága az, hogy a bírósági út helyett a Törvény az ügyészt ruházza fel azzal a hatáskörrel, hogy a Törvény 1. §-a szerinti jogügyletek semmissége iránt pert indíthat. A Törvény egyéb szakaszai az ügyész eljárásának szabályait tartalmazzák.
- [43] Az indítvány felkészülési idővel kapcsolatos elemei tekintetében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy elegendő idő állt rendelkezésre ahhoz, hogy az érintettek valóban megismerhessék a reájuk irányadó jogszabályi rendelkezéseket és módjukban álljon magatartásukat azokhoz igazítani. Ennek megfelelően a Törvény kellő időt biztosított az új szabályozást tartalmazó jogszabályszöveg megismerésére, és ahhoz, hogy a jogszabállyal érintett személyek és szervek eldönthessék, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire.
- [44] Megjegyzendő, hogy a Tftv. 9. §-a már annak hatálybalépésétől, 1994. július 27-től kimondja a tulajdonszerzési korlátozásba ütköző szerződések semmisségét, amely rendelkezés az ügyben érintett két szerződés megkötésekor 2006. augusztus 14. és 2007. október 1. napján is hatályban volt.
- [45] Azzal együtt tehát, hogy a Törvény szabályozása alapvető újításokat nem hozott, konkrétan a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződésekkel, illetve szerződési kikötésekkel, azokhoz kapcsolódó más jogügyletekkel érintett személyek számára a Törvény új kötelezettséget nem teremtett, a Törvény mindössze egy korábban is elvárt lépés megtételét, a jogügyletek jogszerűvé tételét írta elő. Mindazok az érintettek, akik a Törvény hatálybalépésétől számított 30 napon belül nem rendezték ilyen jogügyleteiket, azok elveszítették azt a lehetőséget, hogy a jogügyletekből eredő követeléseiket bírósági úton érvényesíthessék.
- [46] Ez az időtartam rövid, mindazonáltal – tekintettel a jogügyletek jogszerűségének folyamatosan fennálló kötelezettségére – kirívóan rövidnek, a jobbiztonságot súlyosan veszélyeztetőnek nem tekinthető, nem tette eleve lehetetlenné a jogszabályi rendelkezésekhez való alkalmazkodást.
- [47] A jogalkotó hatékonyabban kívánt fellépni a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződésekkel szemben, ennek érdekében alkotta meg a Törvényt. A termőföldpiac és a mezőgazdaság működésének érdekét szolgálta az, hogy az átmenet bizonytalan időszaka minél rövidebb ideig álljon fenn.
- [48] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Törvény 1. § (2) bekezdésével kapcsolatos, a felkészülési idő hiányára alapított indítványt a jelen esetben megalapozatlannak találta és elutasította.
- [49] 3. Az indítványozók szerint a Törvény 2. § (1) bekezdése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, illetve annak elemét, a bírósághoz fordulás jogát. Eszerint a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződések, illetve szerződési kikötések, az azokhoz kapcsolódó más jogügyletek semmisségéből eredő követelések bírósági úton nem érvényesíthetők.
- [50] A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. A szabály *de facto* nem állapítja meg, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]} (Indokolás [45]–[53]).
- [51] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el. A bírósághoz fordulás joga a tisztességes eljáráshoz való jogból ered, annak egyik részjogosítványa, azt a kötelezettséget rója az államra, hogy a jogviták elbírálására bírói utat biztosítson {3153/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [35]}.
- [52] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a XXVIII. cikk (1) bekezdése „egyrészt magában foglalja – általában véve – a bírósághoz fordulás jogát, másrészt eljárási garanciákat követel meg. A bírósághoz fordulás joga azt a köte-

lezettséget rója az államra, hogy a polgári jogi, munkajogi jogok és kötelezettségek (jogviták) elbírálására bírói utat biztosítson. A bírósághoz fordulás joga – figyelemmel az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére – nem jelent korlátozhatatlan alanyi jogot a perindításra. Azonban – szintén az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján – a korlátozás nem érintheti az alapvető jog lényeges tartalmát, a korlátozásra egy másik alapvető jog vagy alkotmányos érték védelméhez feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan kerülhet csak sor.” {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]} Az Alkotmánybíróság a 2218/B/1991. AB határozatában – a régi Pp. 130. § (1) bekezdés *b)* és *h)* pontjainak vizsgálata körében – úgy fogalmazott, hogy az „Alkotmány nem zárja ki a keresetindítási jogot korlátozó törvényi rendelkezéseket, ezek alkotmányosságához azonban hozzátartozik a korlátozás elkerülhetetlenül szükséges és az elérni kívánt céllal arányos volta. A keresetindítási jog a személynek az a joga, hogy a megsértett alanyi jogának orvoslása végett a bírósághoz forduljon. Az Alkotmányban biztosított keresetindítási jogot a régi Pp. 130. § (1) bekezdés *a)–j)* pontjai (az úgynevezett perelőfeltételek) korlátozzák. Ha a keresetindítási jog hiányzik, akkor a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja.” (ABH 1993, 580, 582–583) {3238/2015. (XII. 8.) AB határozat [25]–[27]}

- [53] Az indítványozók szerint nincsen olyan „alapjog, kényszerítő állami érdek, amely a bírósághoz fordulás jogának kizárását teljesen megalapozná”. A jogalkotó indokolása szerint a termőföld a nemzeti vagyoni részeként a nemzeti szuverenitás alapját képezi, ezért védelme az állam elsőrendű kötelezettsége. A termőföld megszerzésére irányuló jogsértő ügyletek rombolják a közbizalmat. A jogalkotó szerint a közérdek maradéktalan érvényesülését szolgálja – többek között – a semmis jogügyletek alapján nyújtott szolgáltatások *naturalis obligatioként* történő kezelése, a bíróság közreműködésével történő kikényszeríthetőség kizárása.
- [54] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint amíg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jog abszolút, azaz korlátozhatatlan, addig az egyes részjogosultságok más alapjogok vagy alaptörvényi értékek viszonylatában a szükségesség/arányosság kritériumrendszerében érvényesülnek {3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [27]}, azaz azok jogalkotó általi korlátozása az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének keretei között adott esetben lehetséges.
- [55] A Törvény 2. § (1)–(2) bekezdései szerint a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződések, illetve szerződési kikötések, az azokhoz kapcsolódó más jogügyletek semmisségéből eredő követelés, ideértve a nyújtott szolgáltatás visszatérítésére irányuló követelést is, bírósági úton nem érvényesíthető. A Törvény e rendelkezése azonban nem jelenti azt, hogy a bíróság teljes egészében ki lenne zárva az előbbi szerződésekkel és jogügyletekkel kapcsolatos jogviták elbírálásából. Összhangban az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 26. § (1) bekezdésében az ügyészség számára biztosított perindítási joggal a Törvény 5. § (1) bekezdése szerint a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződések, illetve szerződési kikötések, az azokhoz kapcsolódó más jogügyletek semmisségének megállapítása iránt az ügyész bírósági peres eljárást indíthat, illetve a perben a Törvény 5. §-a szerinti indítványokat teheti.
- [56] Így elmondható, hogy a semmisség megállapítása iránt a bírósághoz fordulás nincs kizárva, azonban nagyon korlátozott kör, az ügyészség számára áll nyitva ez a lehetőség. Önmagában a Törvény nem akadályozza a perindítást, a perbe vitt jogokról a bíróság a jogszabályok alapján érdemben dönthet.
- [57] A bírósághoz fordulás joga korlátozott és közvetett a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződések, illetve szerződési kikötések, az azokhoz kapcsolódó más jogügyletek felei számára. Egyetlen lehetőségük a Törvény 4. § (1) bekezdése alapján bejelentést tenni, amelyre az ügyész vizsgálatot indít, ha a bejelentés nyomán alappal feltételezhető, hogy a jogügylet a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányul. A jogviszonyban résztvevők részvétele nincs kizárva a perben, de nem félként.
- [58] Ez a lehetőség csak kis részben meríti ki a tisztességes eljáráshoz való jog részét képező bírósághoz fordulás jogát, mivel az nem egyszerűen azt jelenti, hogy valaki kérelemmel fordulhat a bírósághoz, és ezzel megindíthatja a bírósági eljárást, ha valamely joga vagy kötelezettsége vitássá válik, hanem hogy a jogvitát a bíróság érdemben bírálja el, és arról érdemben, végrehajtható határozatával, végérvényesen döntsön {3124/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [35]}. A 36/2014. (XII. 18.) AB határozat ezzel összefüggésben visszautalt az 59/1993. (XI. 29.) AB határozatra is, miszerint „[a] bírósághoz való fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A személyek alanyai, alakítói és nem tárgyai, »elszenvedői« a bírósági eljárásnak. Alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelezéseiket elbírálja (s ne csak az ezeket tartalmazó beadványról mondjon véleményt), és arra is, hogy lehetőséget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló

tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére.” {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [92]}

- [59] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapítja, hogy a Törvény 2. § (1) és (2) bekezdése korlátozza az indítványozó és más, hasonló helyzetben lévő személyek esetében a bírósághoz fordulás jogát. A Törvény 2. § (1) bekezdése széles körben kizárja annak lehetőségét, hogy az érintettek a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló szerződésekből vagy szerződési kikötésekből eredő követeléseiket bírósági úton érvényesíthessék. E kizárás minden körülmények között fennáll, még abban az esetben is, ha az érintettek a követeléseik érvényesítésével éppen a jogszerű állapotot kívánák visszaállítani.
- [60] A 3215/2014. (IX. 22.) AB határozat (Indokolás [11]) megerősítette a korábbi Alkotmány hatálya alatt hozott 3/2006. (II. 8.) AB határozat megállapítását, mely a perindítási határidőhöz kapcsolódóan kimondta, hogy „a bírósághoz fordulás jogának alkotmányosan elfogadható korlátozásához alkotmányos cél kell és a korlátozás mértékének e céllal ésszerű arányban kell állnia”.
- [61] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megvizsgálta a jogalkotó célkitűzéseit a szabályozással kapcsolatban. A jogalkotói indokolás szerint „Magyarország Alaptörvényének szellemében és rendelkezései alapján elmondható, hogy a termőföld a nemzeti vagyon részeként a nemzeti szuverenitás alapját képezi, ezért védelme a Magyar Állam elsőrendű kötelezettsége”. A termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló szerződésekből vagy szerződési kikötésekből eredő követelések *naturalis obligatioként* való kezelése a jogalkotó szándéka szerint a „jó erkölcsbe ütköző alaptalan gazdagság elkerülése érdekében”, valamint a közérdek érvényesülése érdekében szükséges. A Törvény általános indokolásában a szabályozás egyik céljaként megjelölésre került még a közbizalom védelme is.
- [62] Az Alkotmánybíróság az előbbiekre tekintettel megállapította, hogy a szabályozás jogalkotó által kitűzött céljai valóban alkotmányos értékek, mint a közrend, a tulajdon biztonsága és a közbizalom védelmére irányulnak, így alkotmányos védelem illeti meg őket.
- [63] A jogalkotó által választott szabályozás tartalmi szempontból alkalmas és szükséges a kitűzött cél megvalósítására, ily módon érhető el, hogy e speciális jogviszony a jogalkotó szándéka szerint, a termőföld tulajdonlásához kapcsolódó többletfelelősség és társadalmi kötelezettség figyelembevételével lehessen rendezni.
- [64] A Törvény alkotmányossága körében vizsgálendő jogalkotói célkitűzés és a jogsérelem súlya közötti arányosság. A termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló semmis szerződések, illetve szerződési kikötések, azokhoz kapcsolódó más jogügyletek semmisségéből eredő követelések bírósági úton történő érvényesítése alapvetően nem életszerű elvárás azoktól, akik az úgy nevezett zsebszerződések létezésében, fenntartásában érdekeltek. Akik termőföldjüket úgy értékesítették, hogy az azzal zsebszerződés tárgyává vált, végső soron hátrányt nem szenvedtek, hiszen az értékesítés során – bármely jogcímen is – termőföldjük megegyezés szerinti ellenértékéhez jutottak. A bírósághoz fordulás jogának korlátozása így valójában életszerűen szinte senkit sem érint, azonban mindenki rendelkezik azzal a lehetőséggel, hogy az ügyészség számára bejelentést tegyen vizsgálat indítása érdekében a termőföld tulajdonjogának megszerzését vagy használatát korlátozó jogszabályi rendelkezések kijátszására irányuló jogügylet észlelése esetén.
- [65] 4. Az Alkotmánybíróság a kifejtett indokok alapján arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó által kifogásolt szabályozási megoldás nem sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiságból levezetett jogbiztonság követelményét, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jogot. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2021. december 14.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1675/2016.

• • •

,